

ВСТУП

Тривалий час вважали, що витoki Національного університету «Львівська політехніка» сягають 1844 року, коли австрійський уряд утворив Технічну академію у Львові. Втім, академія постала не як новостворений заклад, а як навчальна установа, створена на базі вже діючої Реальної школи. Тож зважаючи на те, що 1844 року виник не новий навчальний заклад, а вкотре реорганізований, то відлік історії Національного університету «Львівська політехніка» треба розпочинати саме від витоків: від часу створення Реальної школи у Львові.

Польський історик Збіслав Поплавський у науковій праці «Походження Львівської політехніки», яку надрукували 1992 року, зазначив, що в Німеччині, Австрії і Швейцарії вищі технічні навчальні заклади ведуть свій відлік від реальних шкіл.

У видавництві Вроцлавської політехніки 1993 року видано книжку «Львівська політехніка (1844–1945)», яку присвячено історії нашого політехнічного вишу. У цій колективній праці вроцлавські дослідники теж зазначають, що початок Львівської політехніки сягає часу, коли у Львові створено Реальну школу з технічним напрямом.

Пошук справжніх витоків для Львівської політехніки є природною історично зумовленою потребою. Історична модель будь-якого вишу є цілісною тоді, коли, крім історичного дерева, відображено і його коріння. Після проголошення незалежності України для Національного університету «Львівська політехніка» настав слушний момент,

щоб доповнити, а точніше: розширити свою історію на за-
садах принципу історизму та еволюційної системи літо-
числення вишів.

Детально вивчивши українські та зарубіжні архівні
джерела, встановлено, що Національний університет
«Львівська політехніка» впродовж своєї славної історії у
силу різних об'єктивних обставин вимушений був 12 разів
змінювати свою назву:

1816–1835 – Цісарсько-королівська реальна школа
у Львові.

1835–1844 – Цісарсько-королівська реально-торго-
вельна академія у Львові.

1844–1877 – Цісарсько-королівська технічна академія
у Львові.

1877–1921 – Цісарсько-королівська політехнічна школа
у Львові.

1921–1939 – Львівська політехніка.

1939–1941 – Львівський політехнічний інститут.

1942–1944 – Технічні фахові курси у Львові.

1944–1967 – Львівський політехнічний інститут.

1967–1978 – Львівський ордена Леніна політехнічний
інститут.

1978–1993 – Львівський ордена Леніна політехнічний
інститут імені Ленінського комсомолу.

1993–2000 – Державний університет «Львівська полі-
техніка».

2000–2016 – Національний університет «Львівська
політехніка».

На основі ґрунтовно вивчених архівних документів Центрального державного історичного архіву України у Львові, зокрема, фонду № 146 (Губернаторство 1772–1854 рр., Намісництво 1854–1918 рр.) та архівів Республіки Австрія у Відні, можна стверджувати, що витoki Національного університету «Львівська політехніка» сягають часу створення Реальної школи у Львові, яку заснував декрет Надвірної комісії з освіти № 78, згідно з волевиявленням австрійського імператора Франца I в Мілані 7 березня 1816 року.

Процес створення Реальної школи у Львові розпочався 4 вересня 1810 року, коли Надзвичайна придворна комісія у Відні вперше розглянула клопотання Галицького губернаторства «щодо заснування Реальної школи у Львові», а завершився 07.03.1816 року, після підписання імператором Францом I поданого проекту. У рапорті Придворної освітньої комісії «Про заснування Реальної школи у Львові» чітко зазначено, що 1816 року *«справа заснування Реальної школи у Львові набула широкого розголосу. Проект організації цієї школи набирає правової сили. Потрібне Ваше схвалення. Проект успішно рухається вперед. Може здійснитися Ваша ідея об'єднання з Політехнічним інститутом у Відні, але на це потрібно зачекати. Початок (зав'язок) цієї установи вже є. Поки що Політехнічного інституту у Львові нема. Натомість закладається Реальна школа, котра у змозі зарадити собі із цим завданням. Заклад забезпечить стале і тривке навчання, стане цариною науки, ремесел, діловодства та фахового викладання. Пізніше влада у Львові зможе переінакшити (видозмінити) цей навчальний заклад. Та нині це потрібно відкласти в бік»*.

Підчас створення навчального закладу наголошувалось, що відкриття у місті Лембергу (Львові) Цісарсько-королівської реальної школи здійснено, щоб задовольнити навчальні потреби місцевого населення. Утримуватись тех-

нічна школа повинна за кошти нововведеного місцевого промислового податку. У навчальних планах Реальної школи основну роль відводили предметам природничо-математичного циклу, кресленню, рисунку та вивченню нових сучасних мов. Навчальний процес у Реальній школі здійснювався на основі німецьких освітніх програм, які були пристосовані до місцевих вимог.

Новостворена Реальна школа розмістилась у сусідньому корпусі поруч з головною будівлею тодішнього Львівського університету (тоді він мав статус ліцею). У цій навчальній будівлі поряд з великим лекційним залом, механічними та хімічними лабораторіями, лабораторією лиття, великою кімнатою для малювання та креслення, розмістились також кабінети адміністративного керівництва школи. Тоді реальну освіту протиставляли класичній, і вона давала потрібні технічні знання для подальшої професійної діяльності. Вступати до Реальної школи могли випускники, які закінчили чотирирічну Нормальну школу.

У 1844 році на основі Реальної школи створено Технічну академію, яка після проведеної 1863 року в Австрійській імперії освітньої реформи, внаслідок якої освіту поділено на вищу, середню й елементарну, стала вищим навчальним закладом, отримавши в 1877 році статус HOCHSCHULE. Від 1894 року всіх, хто навчався у політехніці, величали техніками.

Також відомо, що на етапах свого становлення Національний університет «Львівська політехніка» долучився до створення знаних університетів та академій у Львові, а саме: Національного лісотехнічного університету України, Львівського національного аграрного університету, Львівського торговельно-економічного університету, Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, та в Україні – Івано-Франківського національ-

ного технічного університету нафти і газу, Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя, Луцького національного технічного університету, Національного університету водного господарства і природокористування. Перелічені вище львівські виші вже перейшли на європейські стандарти літочислення ВНЗ. Зовсім нещодавно свій літопис привели до витоків кілька провідних університетів України, зокрема: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна (1804), Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова (1834), Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (1918), Запорізький національний технічний університет (1900), Запорізький державний медичний університет (1903), Національний університет біоресурсів і природокористування України (1898) та багато інших.

Отже, керуючись засадничим принципом історизму, еволюційною системою літочислення, вивченими документами архівів Республіки Австрія у Відні, Центрального державного історичного архіву України, є підстави вважати, що Національний університет «Львівська політехніка» розпочинає свій історичний відлік від 7 березня 1816 року, коли австрійський імператор Франц І особисто підписав у Мілані згоду на створення Цісарсько-королівської реальної школи у Львові.

Сьогодні Національний університет «Львівська політехніка» є найдавнішим технічним університетом Східної Європи і України та одним із найвідоміших українських вищих навчальних закладів. Університет веде навчання за 135 спеціальностями вищої освіти, здійснює наукові дослідження у 33 галузях знань, створює наукові основи технологічного, соціально-економічного та культурного розвитку держави.

У післявоєнні роки професура колишньої Львівської політехніки започаткувала створення і розвиток низки

провідних технічних університетів Польщі (Вроцлавська, Сілезька, Краківська, Гданська і Варшавська політехніки) і Німеччини (Український технічно-господарський інститут у Мюнхені).

Мета підготованого збірника – ознайомити широкі кола громадськості, на основі літературних і документальних джерел, з ранньою історією Національного університету «Львівська політехніка», якому 2016 року виповнюється 200 років від часу заснування і який входить до десятки найстаріших технічних університетів Європи і світу.